

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 22

(2001-2002)

Lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6
til å fremja umsetnaden av
jordbruksvaror

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 16. november 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Proposisjonens innhold

I St. meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon ble det foreslått at Omsetningsrådet utvides med en representant fra landbruksbasert industri utenfor samvirke, og en representant fra Landbrukssamvirkets felleskontor. Flertallet i næringskomiteen sluttet seg til dette i Innst. S. nr. 167 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om norsk landbruk og matproduksjon.

I Ot. prp. nr. 69 (2000-2001) Lov om endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v. la departementet opp til at den nye markedsordningen for korn i løpet av 2002 skal finansieres gjennom omsetningsavgift og legges inn under virkeområdet til lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven), om mulig fra 1. januar 2002. Flertallet i næringskomiteen hadde ingen merknader til dette i Innst. O. nr. 87 (2000-2001).

Departementet legger med dette frem forslag om å gjøre de nødvendige endringer i omsetningsloven for å endre sammensetningen av Omsetningsrådet og å legge korn inn under omsetningslovens virkeområde. Videre inneholder proposisjonen forslag om å gjøre enkelte rettinger i navnene på medlemmene i Omsetningsrådet.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Endring av omsetningslovens virkeområde

Opphevingen av den statlige kjøpeplikten for korn og innføringen av den nye markedsordningen ble iverksatt 1. juli 2001. I første omgang blir markedsreguleringen finansiert gjennom trekk i prisnedskrivningstilskudd til kornkjøper. Dette trekket videreføres til produsent, for å ivareta prinsippet om en produsentfinansiert markedsregulering. I Ot. prp. nr. 69 (2000-2001) Lov om endringer i lov 21. januar 2000 nr. 7 om kornforvaltning m.v. la departementet opp til at den nye markedsordningen for korn i løpet av 2002 skal finansieres gjennom omsetningsavgift og legges inn under virkeområdet til omsetningsloven, om mulig fra 1. januar 2002. Næringskomiteen hadde ingen merknader til dette i Innst. O. nr. 87 (2000-2001), men det var et mindretall som gikk imot en samvirkebasert markedsregulering på kornsektoren. Som en oppfølging av dette foreslås det at omsetningslovens formålsbestemmelse endres, slik at korn omfattes.

For at den nye markedsordningen på korn skal kunne finansieres gjennom omsetningsavgift, kreves også en endring av lovens § 5 andre ledd. Denne bestemmelsen inneholder en oppramsing av hvilke produkter som kan ilegges slik avgift.

2.2 Endring av Omsetningsrådets sammensetning

Omsetningsrådet er etter omsetningsloven ansvarlig for markedsreguleringen av jordbruksvarer. Rådet er tillagt kompetanse til å kreve inn omsetningsavgift og forvalte avgiftsmidler til reguleringsformål. Sammensetningen av rådet er fastsatt i loven, og leder oppnevnes av Landbruksdepartementet. Omsetningsrådet er sammensatt av representanter fra organisasjoner og institusjoner som dekker primærproduksjon, foredlings- og omsetningsledd, forbruker- og arbeidstakerinteresser. Rådets sammensetning har blitt endret flere ganger, sist i 1992. Da fastsatte Stortinget at åtte av Omsetningsrådets femten medlemmer skal oppnevnes etter innstilling fra jordbrukets faglige og økonomiske organisasjoner. Rådet har et arbeidsutvalg med fem medlemmer hvorav tre fra jordbrukets organisasjoner.

Departementet legger vekt på en bred representasjon i Omsetningsrådet. I St. meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon ble det påpekt et behov for at både landbruksbasert industri utenfor samvirke, og handelen er representert i Omsetningsrådet. I dag har disse én felles representant. Det ble således sagt at det vil bli foreslått å utvide rådet med én representant fra landbruksbasert industri utenfor samvirke.

Videre ble det vist til jordbrukets økonomiske ansvar for overproduksjon/tilbudsoverskudd, og at det er av stor betydning at jordbruket fortsatt har en vesentlig innflytelse på de løpende markedsreguleringsaktivitetene. For å opprettholde jordbrukets flertall i Omsetningsrådet, foreslo derfor Regjeringen at Omsetningsrådet også utvides med en representant fra Landbrukssam-

virkets felleskontor, som nå har endret navn til Norsk landbrukssamvirke. I Innst. S. nr. 167 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om norsk landbruk og matproduksjon sluttet flertallet seg til dette. Omsetningsloven foreslås således endret i tråd med dette. Når det gjelder representanten for landbruksbasert industri utenfor samvirke, har departementet lagt til grunn at denne aktøren skal representere en produksjonssektor i landbruket som omfattes av omsetningsloven, samt at vedkommende skal representere industri som er mottaker/videreforedler av slike jordbruksvarer. Med bakgrunn i dette inviterte departementet Kjøttbransjens Landsforening (KLF), Fjørfebransjens Landsforening, Norges Frukt- og Grønnsaksgrossisters Forbund og Meieribransjens Landsforbund til å sammenstille et innspill med forslag til en aktør som kan representere den delen av næringsmiddelindustrien som ikke er samvirkebasert. Disse har meldt tilbake at det er KLF som skal representere nevnte bransje. I forslaget til lovtekst er det imidlertid holdt åpent hvilken av disse organisasjonene som skal ha plass i rådet, for å gjøre det mulig å rullere disse organisasjonene i mellom.

Som følge av at korn legges inn under omsetningslovens virkeområde, foreslås det at markedsregulator på kornsektoren, Norske Felleskjøp, får en representant i Omsetningsrådet. For å opprettholde balansen i rådet foreslås det også at Norkorn, som er en paraplyorganisasjon for bygdemøller og kornsiloer, får en representant i rådet. Rådet vil etter dette bestå av 19 representanter.

2.3 Når Omsetningsrådet er beslutningsdyktig

I følge omsetningsloven § 3 første ledd andre punktum er Omsetningsrådet beslutningsdyktig når 8 medlemmer møter. Dersom rådet utvides fra 15 til 19 medlemmer, bør nevnte bestemmelse endres slik at 10 medlemmer må møte for at rådet skal være beslutningsdyktig.

2.4 Øvrige endringer

Planleggings- og samordningsdepartementet rettes til Arbeids- og administrasjonsdepartementet.

Norske Eggsentraler rettes til Prior Norge.

Norske Melkeprodusenters Landsforbund rettes til Tine Norske Meierier.

Norske Potetindustrier rettes til Hoff Norske Potetindustrier.

Norges Kooperative Landsforening rettes til Coop NKL BA.

3 Høringen av lovforslaget

Proposisjonen bygger på departementets høringsnotat av 6. juli 2001. Adressatene for høringsnotatet var følgende:

- Justisdepartementet
- Nærings- og handelsdepartementet
- Sosial- og helsedepartementet
- Finansdepartementet
- Arbeids- og administrasjonsdepartementet
- Kommunal- og regionaldepartementet
- Miljøverndepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Konkurransetilsynet
- Statens landbruksforvaltning
- Omsetningsrådet
- Norges Bondelag
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Forbrukerrådet
- Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
- Coop NKL BA
- Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
- Næringsmiddelbedriftenes Landsforening
- Norsk Kjøttssamvirke
- Kjøttbransjens Landsforbund
- Prior Norge
- Tine Norske Meierier
- Norges Pelsdyrslag
- Gartnerhallen AL
- Hoff Norske Potetindustrier
- Norsk landbrukssamvirke
- Norkorn
- Norske Felleskjøp
- Cermaq ASA
- Statkorn AS
- Handelsmøllenes Felleskontor
- Kornbøndernes interesseorganisasjon
- Norgesfôr
- Fiskå mølle

Departementet mottok uttalelser fra følgende 26 høringsinstanser: Justisdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Finansdepartementet, Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Barne- og familiedepartementet, Statens landbruksforvaltning, Konkurransetilsynet, Omsetningsrådet, Forbrukerrådet, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Næringsmiddelbedriftenes Landsforening, Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Coop NKL BA, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Kjøtt, Kjøttbransjens Landsforbund, Norsk Pelsdyrslag, Tine Norske Meie-

rier, Prior Norge, Norske Felleskjøp, Handelsmøllenes Forening, Norsk Landbrukssamvirke og Hoff Norske Potetindustrier.

Justisdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet, Finansdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Barne- og familiedepartementet, Konkurransetilsynet, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Coop NKL BA, Norsk Kjøtt, Norsk Pelsdyrslag, Hoff Norske Potetindustrier og Norske Felleskjøp har ingen merknader til lovforslaget. *Tine Norske Meierier* bemerker at det skjer en vesentlig utvidelse av Omsetningsrådet og at dette blir stort. De ser imidlertid dette som en konsekvens av utvidet funksjonsområde og bredde i representasjonen. De mener det er riktig å beholde det balanseforholdet som er innad i rådet, og ser at dette blir ivaretatt gjennom den utvidelsen som nå skjer. *Prior Norge* understreker at det er avgjørende at jordbrukets representanter i Omsetningsrådet utgjør et flertall. *Norsk Landbrukssamvirke* bemerker at omsetningsloven er fundamentet for de markedsordninger som samvirkeorganisasjonene har påtatt seg et ansvar for å gjennomføre. Når Norske Felleskjøp nå har fått en slik oppgave på kornsektoren, anser de det som viktig at dette også forankres i omsetningsloven. Videre uttales det at Omsetningsrådet i hovedsak har ansvar for å forvalte midler innsamlet fra landbruket for å kunne håndtere det ansvar for marked og markedsbalanse som landbruket har. De mener derfor det er nødvendig at landbruket ved dets organisasjoner opprettholder en bred og avgjørende representasjon i rådet. De mener dette blir godt ivaretatt med de foreslåtte endringer. *Arbeids- og administrasjonsdepartementet* ber om at det tas med en presisering i lovteksten om at opprettholdelsen av rent flertall for jordbruket i Omsetningsrådet må ses i sammenheng med avgrensning av rådets fullmakter med hensyn til spørsmål med betydelige konkurransemessige konsekvenser. Videre anføres det at det bør foretas en gjennomgang av representasjonen med sikte på å unngå at rådets samlede antall øker. *Forbrukerrådet* uttrykker et ønske om flere representanter i rådet som primært har forbrukerinteresser som arbeidsfelt. *Norges Bondelag* mener at en utvidelse av rådet fra 15 til 19 medlemmer vil gjøre rådet uhensiktsmessig stort. Det foreslås derfor at rådet begrenses til 17 medlemmer. Videre mener det at Norske Felleskjøp og Norsk landbrukssamvirke må være representert i rådet, og det forutsettes at landbruket skal ha flertall. *Norsk Bonde- og Småbrukarlag* mener det er en naturlig konsekvens av den nye markedsordningen for korn at korn legges inn under lovens virkeområde. De støtter imidlertid ikke forslaget om å utvide Omsetningsrådet til 19 medlemmer. Etter deres oppfatning kan dette føre til at rådet blir for stort og dermed miste handlekraft og autoritet. Det foreslås således at rådet reduseres til 13 medlemmer. De mener at en bør vurdere representasjonen for følgende organisasjoner: Gartnerhallen, Norges Pelsdyrslag, Hoff Norske Potetindustrier, Norges Kooperative Landsforening, Norkorn og Barne- og familiedepartementet. *Omsetningsrådet* mener at kornsektoren bør være representert, men at rådet bør begrenses til 17 medlemmer. Det bes også om at det vurderes å redusere rådet til 13 eller 15 medlemmer. Videre foreslås det at korn blir lagt under rådet sitt virkeområde fra 1. juli 2002. *Statens landbruksforvaltning*, som er sekretariat for rådet, mener at det av praktiske årsaker er ønskelig med et noe lavere antall medlemmer enn det som er foreslått. Videre understreker de behovet for at det gis

nødvendig tid til å utrede de praktiske endringene i form av nye forskrifter, kompetanseoppbygging etc. som følger av overtagelsen av et nytt ansvarsområde. Det er således ønskelig at overføringen først skjer fra 1. juli 2002. *Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon* peker på at når jordbruket sikres fortsatt flertall vil det være en klar fare for at rådets representasjon i seg selv gir mistanke om at enkelte aktører kan bli favorisert. Det bes således om at det vurderes å foreta justeringer i rådets representasjon som i større grad legger vekt på behovet for troverdighet i forhold til krav om konkurransenøytrale vedtak. Videre mener de det ikke er behov for å gå ut over de 17 representantene som Stortinget la opp til i Innst. S. Nr. 167 (1999-2000) Innstilling fra næringskomiteen om norsk landbruk og matproduksjon. Etter deres vurdering er rådet allerede i dag relativt stort og det bør være mulig å tilfredsstille behovet for større bredde i representasjonen også innenfor dagens ramme på 15 medlemmer. Det bes derfor om at det vurderes om enkelte av dagens medlemmer kan vike plass for nye interesser. Viktige kriterier i den sammenheng er etter deres syn at det legges vekt på å unngå dobbelt representasjon og at hvert medlem representerer en vesentlig del av det samlede matmarkedet. *Handelsmøllenes Forening* er skeptiske til den skjeve sammensetningen av Omsetningsrådet. De finner det uakseptabelt at det ikke er foreslått representasjon for industriell virksomhet, og mener at deres forening bør tilgodeses med en selvstendig representant. Videre finner de det naturlig at den organisasjonen som representerer de viktigste videreforedlerne, Næringsmiddelbedriftenes Landsforening (NBL), er representert. *Kjøttbransjens Landsforbund* støtter forslaget om at Norske Felleskjøp og Norkorn skal være representert i Omsetningsrådet. De ber videre om at det foretas en ny vurdering med tanke på å redusere antall medlemmer i rådet. De forutsetter imidlertid at uttalelsene i St. meld. nr. 19 (1999-2000) om at landbruksbasert industri utenom samvirket skal være representert, blir fulgt opp. De legger til grunn at Kjøttbransjens Landsforbund skal representere denne delen av bransjen. *Næringsmiddelbedriftenes Landsforening* mener at en balansert interesseavveining i Omsetningsrådet krever en sammensetning der ikke jordbruket alene har rent flertall. Den utvikling man ønsker mot økt mangfold og et velfungerende marked med flere aktive konkurrenter, bør etter deres oppfatning medføre at perspektivet med økt brukerfokusering (forbruker og foredlingsindustri) må hensyntas ved endringer i Omsetningsrådets sammensetning. I tillegg til at Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), representert ved Næringsmiddelbedriftenes Landsforening, må få et medlem både i rådet og i arbeidsutvalget, gjør også den senere tids utvikling i landbrukssektoren det naturlig å vurdere nærmere om enkelte av dagens medlemmer kan vike plass i rådet. De mener også at det bør vurderes å gi Nærings- og handelsdepartementet en representant i rådet. NBL mener at det ikke er tilstrekkelig at kornsektorens nye representasjon kun skal komme fra førstehåndsomsetningen. Dette er fordi økt oppmerksomhet rundt alle reguleringssystemer i de ulike sektorene av norsk landbruksbasert næringsmiddelindustri gjør det nødvendig at den nye representanten kan representere kjøpersiden for foredlingsindustrien i ulike bransjer (korn, kjøtt, melk). NBL vil kunne representere både matmellemøllene, melkeforbrukende og kjøttforbrukende industri.

4 Departementets vurderinger

Departementet har merket seg de mange høringsuttalelsene som går mot en utvidelse av rådet fra 15 til 19 medlemmer. Forslaget om å utvide rådet med en representant fra landbruksbasert industri utenfor samvirke og en representant fra Norsk Landbrukssamvirke, er en direkte oppfølging av St.meld. nr. 19 (1999-2000). Næringskomiteen understreket i den forbindelse behovet for en bred sammensetning av Omsetningsrådet. Når det gjelder forslaget om å utvide rådet med representanter fra Norske Felleskjøp og Norkorn er dette en direkte følge av at markedsordningen for korn skal finansieres gjennom omsetningsavgift og således legges inn under virkeområdet til omsetningsloven. Dette opplegget ble presentert for Stortinget i Ot.prp. nr. 69 (2000-2001), og flertallet i næringskomiteen hadde ingen merknader til dette i Innst. O. nr. 87 (2000-2001). Departementet er enig i at rådet etter dette blir stort og at det bør foretas en bred gjennomgang av dets sammensetning med sikte på å redusere antall medlemmer. Dette vil imidlertid kreve en lang og grundig prosess, der sterke interesser vil stå mot hverandre. Da det er avgjørende å få de foreslåtte endringene på plass, blant annet for å sikre finansieringen av markedsordningen for korn, er det ikke på nåværende tidspunkt rom for å foreta den prosessen som er nødvendig for å få redusert antall medlemmer i rådet.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ber om at det tas med en presisering i lovteksten om at opprettholdelsen av rent flertall for jordbruket i Omsetningsrådet må ses i sammenheng med avgrensning av rådets fullmakter med hensyn til spørsmål med betydelige konkurransemessige konsekvenser. I St. meld. nr. 19 (1999-2000) fastslo Landbruksdepartementet at det ikke er ønskelig å legge saker med betydelige konkurransemessige konsekvenser til partssammensatte organer. Det ble derfor uttalt at ansvaret for å fastsette viktige konkurransemessige rammebetingelser, herunder bestemmelser om mottaks- og forsyningsplikt, bør overføres fra Omsetningsrådet til Landbruksdepartementet.

Omsetningsrådets myndighet til å fastsette mottaks- og forsyningsplikt kan ikke utledes direkte av loven. Forsyningsplikten i melkesektoren fremstår etter departementets oppfatning som et vilkår overfor markedsregulator for dennes bruk av markedsreguleringsmidler til ulike avsetningstiltak. Adgangen til å fastsette slike betingelser for begunstigende vedtak følger av den alminnelige forvaltningsrettslige vilkårlære. Da det er rådet som styrer markedsreguleringsmidlene, har ikke departementet samme mulighet til å fastsette slike forpliktelser i medhold av den forvaltningsrettslige vilkårlæren. Følgelig vil det være påkrevd med lovhjemmel. Dette er en så vesentlig endring i forhold til høringsutkastet at det krever en ny høringsrunde.

Departementet vil starte et lovarbeid med sikte på å overføre Omsetningsrådets myndighet til å fastsette sentrale konkurransemessige rammebetingelser til departementet. I påvente av gjennomføringen av dette, vil departementet i medhold av den generelle forskriftshjemmelen i omsetningsloven § 14, fastsette regler som setter rammer for de av Omsetningsrådets vedtak som har betydelige konkurransemessige konsekvenser.

Når det gjelder tidspunktet for når de foreslåtte lovendringene bør tre i kraft, holder departementet fast ved at dette bør skje fra 1. januar 2002, blant annet av hensyn til finansieringen av markedsordningen for korn.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Konsekvensen av at korn legges inn under omsetningslovens virkeområde, er at Omsetningsrådet får samme funksjon på kornsektoren som de øvrige sektorer som reguleres av omsetningsloven. Dette vil medføre noe økt arbeidsmengde for rådet og litt høyere administrasjonskostnader. Disse kostnadene vil bli dekket av innkrevde avgiftsmidler.

Videre innebærer endringene at kornprodusentene må betale omsetningsavgift på omsetning av korn. Dette vil erstatte dagens trekk i prisnedskrivningstilskudd, og får ingen administrative eller økonomiske konsekvenser i forhold til dagens ordning.

Landbruksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror

I

I lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Fyremålet med lova er gjennom samyrke å fremja umsetnaden av kjøtt av storfe, kalv, sau, reinsdyr og fjørfe, flesk, *korn og oljefrø*, mjølk, smør, ost, egg, pelsdyrskinn, reinsdyrskinn og hagebruks- og gartneriprodukt.

§ 2 første og annet ledd skal lyde:

For å fremja fyremålet etter § 1 skal det vera eit omsetningsråd med 19 medlemmer.

Landbruksdepartementet oppnemner medlemmer med personlege vara-medlemmer for kvar av desse:

Norges Bondelag

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Forbrukarrådet

Handelens og Servicenæringens Hovedorganisasjon

Coop NKL BA

Tine Norske Meierier

Norsk Kjøttssamvirke

Prior Norge

Norske Felleskjøp

Norkorn

Norges Pelsdyrslag

Gartnerhallen A/L

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Barne- og familiedepartementet

Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Hoff Norske Potetindustrier

Norsk landbrukssamvirke

Ein felles representant for Kjøttbransjens Landsforbund, Norges Frukt- og Grønnsaksgrossisters Forbund, Fjørfebransjens Landsforening og Meieribransjens Landsforbund

Landbruksdepartementet

§ 3 første ledd annet punktum skal lyde:

Rådet er vedtaksført når *10* medlemmer møter.

§ 5 annet ledd skal lyde:

På grunnlag av dette kan Kongen for upp til 1 år um gongen leggja på avgifter ved umsetnaden av kjøtt av storfe, kalv, sau, reinsdyr og fjørfe, mjølk, egg, flesk, *korn og oljefrø*, pelsdyrskinn, reinsdyrskinn og hagebruks- og gartneri-produkt etter dei føresegnene som er nemde nedanfor.

II

Lova tek til å gjelde frå den tid Kongen fastset.
